Comisia Europeană

SĂ ÎNȚELEGEM POLITICILE UNIUNII EUROPENE

Comerț

Liberul schimb este o sursă de creștere economică

Deschiderea de piețe noi are un impact pozitiv asupra creșterii economice, iar acest lucru se poate realiza doar printr-o politică europeană activă în materie de liber schimb și investiții.

SĂ ÎNȚELEGEM POLITICILE UNIUNII EUROPENE

Broșura face parte din seria „Să înțelegem politicile Uniunii Europene”. Aceasta explică modul în care acționează UE în diverse domenii de competență, din ce motive și cu ce rezultate.

Publicațiile sunt disponibile online:
http://europa.eu/pol/index_ro.htm
http://europa.eu/!gX78yg

CUPRINS

De ce avem nevoie de o politică comercială? 3

Cum elaborează UE politica comercială? 7

În ce constă politica comercială? . . . 10

Viitorul politicii comerciale 15

Informații suplimentare 16

Cum funcționează Uniunea Europeană
12 lecții despre Europa
Europa 2020: Strategia de creștere economică a Europei
Părinții fondatori ai UE

Afaceri externe și securitate
Afaceri maritime și pescuit
Agenda digitală
Agricultură
Ajutor umanitar și protecție civilă
Buget
Cercetare și inovare
Combaterea fraudei
Combaterea schimbărilor climatice
Comerț ✖
Concurență
Consumatori
Cooperare internațională și dezvoltare
Cultură și audiovizual
Educație, formare, tineret și sport
Energie
Extindere
Impozitare
Întreprinderi
Justiție, drepturi fundamentale și egalitate
Mediu
Migrație și azil
Ocuparea forței de muncă și afaceri sociale
Piața internă
Politica regională
Sănătatea publică
Sectorul bancar și financiar
Securitatea la frontiere
Siguranța alimentară
Transporturi
Uniunea economică și monetară și moneda euro
Vamă

Să înțelegem politicile Uniunii Europene: Comerț

Comisia Europeană
Direcția Generală Comunicare
Informarea cetățenilor
1049 Bruxelles
BELGIA

Manuscris actualizat în noiembrie 2014

Ilustrația copertei și a paginii 2:
© iStockphoto.com/Grzegorz Petrykowski

16 p. — 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-42744-2
doi:10.2775/99404

Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2014

© Uniunea Europeană, 2014
Reproducerea este autorizată. Pentru orice utilizare sau reproducere a fiecărei fotografii în parte, trebuie să se solicite direct permisiunea deținătorilor drepturilor de autor.

De ce avem nevoie de o politică comercială?

Politica comercială a Uniunii Europene trebuie privită în contextul a două dintre realitățile actuale: importanța Uniunii ca actor mondial major și modul în care globalizarea contribuie la schimbarea mediului internațional.

UE este cea mai mare economie din lume, cel mai mare exportator și importator, principalul investitor și beneficiar al investițiilor străine și cel mai mare donator de ajutor. Deși reunește doar 7 % din populația mondială, Uniunea deține peste un sfert din rezervele mondiale de bogăție, măsurate de produsul intern brut (PIB) – valoarea totală a bunurilor și serviciilor produse.

PRINCIPALELE ECONOMII MONDIALE (2013)

	PIB-ul la prețurile curente (în miliarde de euro)	% din PIB-ul mondial	Datoria publică brută (% din PIB)
Uniunea Europeană (28 de state membre)	**13 186**	**17,2**	**88**
Argentina	460	0,9	41
Australia	1 134	1	28,6
Brazilia	1 691	3	66,2
Canada	1 375	1,5	88,8
China	7 130	15,8	39,4
India	1 413	6,6	61,5
Indonezia	655	2,3	26,1
Japonia	3 688	4,6	243,2
Mexic	949	2	46,4
Rusia	1 579	3,4	13,9
Arabia Saudită	564	1,5	2,7
Africa de Sud	264	0,7	45,2
Coreea de Sud	982	1,7	33,9
Turcia	617	1,4	36,3
Statele Unite	12 626	16,5	104,2
Total mondial	**56 245**	**100**	

Sursa: FMI WEO.

Piața unică europeană face posibilă libera circulație a mărfurilor, serviciilor, persoanelor și capitalurilor, fiind elementul-cheie care îi permite Uniunii să creeze locuri de muncă prin intermediul comerțului cu alte țări și regiuni. Uniunea Europeană este cea care răspunde de piața unică, nu guvernele naționale. Tot Uniunea gestionează și relațiile comerciale cu restul lumii. Prin intermediul său, statele membre se exprimă la unison în cadrul negocierilor internaționale, deținând astfel o influență considerabil mai mare decât ar deține separat. Uniunea Europeană este un actor economic și politic activ, cu interese și responsabilități regionale și mondiale în creștere.

Comerțul UE în cifre

- *Ponderea UE în exporturile și importurile mondiale: 16,4 % în 2013*
- *Investiții străine directe în UE: 3 947 miliarde EUR în 2012*
- *Investiții străine directe ale UE în străinătate: 5 207 miliarde EUR în 2012*
- *Excedent comercial total al industriei prelucrătoare, cu excepția petrolului: peste 400 de miliarde EUR în 2013*
- *Excedent comercial în domeniul serviciilor: 110 miliarde EUR în 2013*
- *Ajutorul UE pentru dezvoltare: 56,5 miliarde EUR în 2013*

Uniunea Europeană este una dintre economiile cele mai deschise către exterior și intenționează să rămână astfel. Schimburile comerciale cu restul lumii s-au dublat din 1999 până în 2010 și, în prezent, pentru aproape trei sferturi din importuri UE nu percepe deloc taxe sau percepe taxe foarte mici. În 2012, nivelul acestora a fost de doar 2,2 % pentru produsele industriale și de 2,6 % pentru toate mărfurile în general. UE este cel mai important partener comercial pentru 59 de țări. Prin comparație, această cifră este 36 pentru China și 24 pentru SUA. Comerțul exterior al UE cu bunuri și servicii reprezintă 35 % din PIB-ul său, fiind cu cinci puncte procentuale peste cel al SUA. Datorită dimensiunilor pieței sale, UE importă tot atâtea produse agricole din țările în curs de dezvoltare ca și Australia, Canada, Japonia, Noua Zeelandă și Statele Unite ale Americii la un loc.

Astăzi, produse precum autoturismele nu mai sunt fabricate în același loc, de la început până la sfârșit.

Această deschidere este o sursă de putere, pentru că lumea în care trăim este în continuă schimbare. Globalizarea – efect al dezvoltării tehnologice și al liberalizării economiei – permite bunurilor, serviciilor, capitalului, companiilor și persoanelor să ajungă ușor aproape peste tot în lume.

Globalizarea

În prezent, produsele nu se mai fabrică, de la început până la sfârșit, într-un singur loc. Ele trec printr-un proces format din mai multe etape, care implică unități de producție situate adesea în diferite părți ale lumii. Cuvintele „fabricat în", urmate de numele unei singure țări reprezintă acum mai degrabă o excepție decât o regulă. Prin urmare, avem nevoie de o abordare mai complexă în materie de exporturi și importuri, care să nu se limiteze la a vedea aceste activități ca pe un simplu schimb de produse finite care intră sau ies de pe teritoriul unei țări.

Ascensiunea altor puteri economice, cum ar fi China, India și Brazilia, a dus la intensificarea concurenței în ceea ce privește prețul și calitatea bunurilor produse și, probabil mult mai important, în ceea ce privește accesul la energie și materii prime. Totodată, în aceste țări apar grupuri noi de consumatori prosperi, iar economiile lor sunt mai deschise decât erau în urmă cu 15 sau cu 10 ani. În China, taxele la import au scăzut de la 19,8 % în 1996 la 4,7 % în 2012. În cursul aceleiași perioade, în India taxele respective au scăzut de la 20,1 % la 7,0 %, iar în Brazilia de la 13,8 % la 10,0 %. Cu toate acestea, există încă unele obstacole, mai puțin vizibile, în calea exporturilor UE.

PRINCIPALELE PUTERI COMERCIALE DIN LUME

% din exporturile mondiale de bunuri, 2013

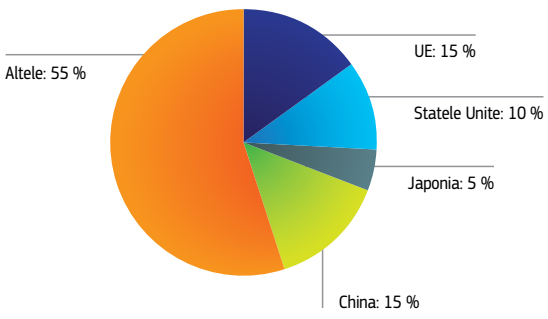

% din exporturile mondiale de servicii, 2013

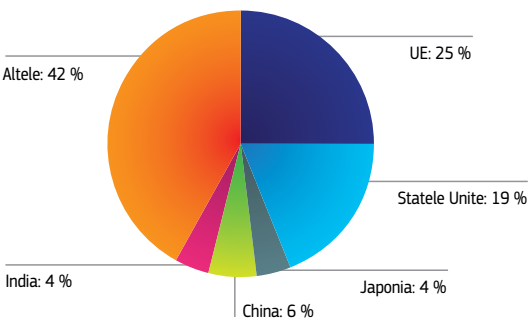

Sursa: Eurostat - WTO.

© iStockphoto/Kikkerdirk

Liberul schimb poate ajuta UE să iasă din criza actuală.

Liberul schimb și competitivitatea

Politica comercială a UE este o parte integrantă a strategiei Europa 2020 care vizează stimularea ocupării forței de muncă și crearea unei economii mai moderne, viabile și sustenabile. Menținerea unei economii interne dinamice obligă Uniunea să fie din ce în ce mai competitivă în străinătate.

Lliberul schimb este mai important ca niciodată pentru consolidarea creșterii economice și crearea de locuri de muncă. Două treimi din importuri sunt reprezentate de materiile prime, bunurile intermediare și componentele de care au nevoie producătorii din UE. Piața Europei trebuie să rămână în continuare deschisă la aceste importuri. Restricționarea acestora sau majorarea taxelor ar avea efecte contrare celor scontate, conducând la creșterea costurilor și reducerea competitivității întreprinderilor europene, atât pe plan local, cât și în străinătate.

Liberul schimb poate ajuta Uniunea să iasă din criza actuală, care a izbucnit în Statele Unite, în 2007-2008, în urma acordării de credite ipotecare cu grad ridicat de risc (subprime). Criza a scos însă la iveală și deficiențele existente la nivelul UE. Alături de consolidarea pieței unice și orientarea investițiilor către domenii precum cercetarea, educația și energia, liberul schimb reprezintă unul dintre motoarele care pot repune în mișcare economia europeană.

Datorită unei politici comerciale active în relația cu economiile de piață emergente, Uniunea Europeană își îmbunătățește perspectivele de creștere și beneficiază de noi oportunități comerciale. Potrivit estimărilor Fondului Monetar Internațional, până în 2015, 90 % din creșterea economică viitoare va fi generată în afara Europei (o treime din aceasta doar în China).

Potențiale avantaje economice

Comisia Europeană consideră că finalizarea tuturor negocierilor în curs având ca obiect liberul schimb ar putea atrage o creștere a PIB-ului UE cu peste 2 %. Această creștere ar echivala cu contribuția pe care o țară ca Austria sau Danemarca și-o aduce la economia UE. De asemenea, ar sprijini locurile de muncă a peste 2 milioane de oameni.

Alte avantaje ale liberului schimb

Piețele deschise generează creștere economică și locuri de muncă mai multe și mai bune atât pentru Europa, cât și pentru partenerii acesteia. În 2011, 14 % din forța de muncă din UE depindea, direct sau indirect, de exporturile către restul lumii. Acest procent a crescut cu circa 50 % față de anul 1995. Investițiile străine directe sunt, de asemenea, un important motor al creării de locuri de muncă; în prezent, peste 4,6 milioane de europeni lucrează pentru companii americane și japoneze.

Liberalizarea comerțului creează noi oportunități pentru inovare și permite o mai mare creștere a productivității. Fluxurile comerciale și de investiții susțin și promovează ideile și inovarea, noile tehnologii și cercetarea de vârf, aducând astfel îmbunătățiri produselor și serviciilor de care au nevoie oamenii și întreprinderile. Experiența statelor membre arată că o deschidere de 1 % a economiei determină o creștere de 0,6 % a productivității muncii în anul următor.

Printre avantajele care decurg din activitățile comerciale se numără prețurile mai mici și o gamă mai variată de opțiuni pentru consumatori, deoarece produsele importate (alimente, bunuri de consum și componente pentru produsele fabricate în Europa) devin mai ieftine.

Comerțul nu se limitează la schimbul de bunuri, ci include și serviciile și investițiile.

Nu numai bunuri și servicii

Cu mulți ani în urmă, când schimburile comerciale se limitau la trecerea mărfurilor fizice dintr-o parte a lumii în alta, negocierile se concentrau aproape exclusiv asupra cotelor și taxelor vamale. Acum, când economiile sunt mai complexe, politica comercială acoperă o gamă largă de activități și practici: servicii, drepturi de proprietate intelectuală (DPI), investiții străine directe, standarde pentru sănătatea plantelor și a animalelor, standarde pentru bunuri industriale și neindustriale, practici de acordare a licențelor, impozite interne etc.

Uniunea acordă o mare importanță aspectelor sociale și de mediu. Acordurile de liber schimb pot avea rolul lor în promovarea dezvoltării durabile, a bunei guvernanțe și a respectării drepturilor omului. Pentru a garanta o funcționare adecvată a comerțului, nu este suficient doar să se negocieze tarife mai mici pentru exportatori. Respectarea statului de drept este esențială pentru asigurarea unui cadru juridic stabil și previzibil, de aceea trebuie abordată problema barierelor comerciale mai puțin vizibile precum formalitățile vamale, birocrația și, în unele cazuri, practicile comerciale neloiale.

CEI MAI MARI PARTENERI COMERCIALI AI UE: BUNURI

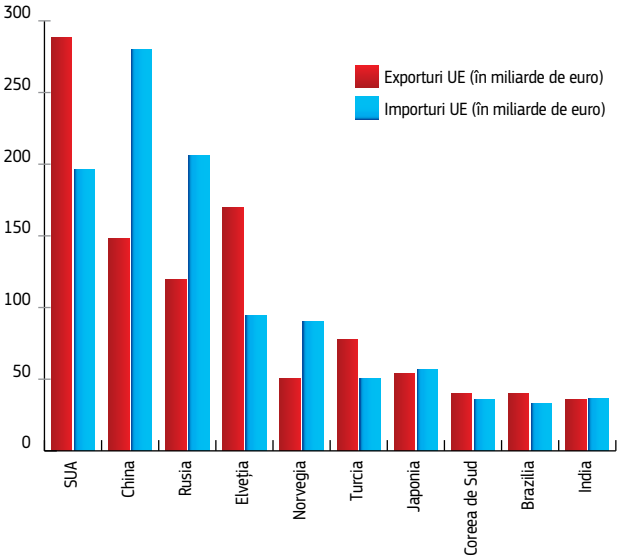

Africa: importuri 168,3; exporturi 154,7
America Centrală și de Sud: importuri 102,4; exporturi 120,9
Alte țări europene: importuri 477,6; exporturi 488,7
America de Nord: importuri 223,8; exporturi 320,5
Oceania: importuri 14,6; exporturi 39
Asia: importuri 678,6; exporturi 573,7

Cifre pe anul 2013.
Sursa: Eurostat.

Cum elaborează UE politica comercială?

Uniunea răspunde de politica comercială a țărilor sale membre, iar Comisia Europeană negociază în numele acestora. Cu alte cuvinte, niciun guvern nu poate încheia separat un acord comercial bilateral cu un partener din afara UE. Această împărțire a atribuțiilor se bazează pe tratatele UE.

Obiectivele acordurilor de liber schimb:

- *Deschiderea de noi piețe pentru bunuri și servicii*
- *Creșterea protecției și a oportunităților de investiții*
- *Scăderea costurilor prin reducerea taxelor vamale și a birocrației*
- *Accelerarea schimburilor comerciale prin facilitarea formalităților vamale și stabilirea de standarde sanitare și tehnice compatibile*
- *Sporirea siguranței prin norme clare privind drepturile de proprietate intelectuală, concurența și achizițiile publice*
- *Sprijinirea dezvoltării durabile, prin promovarea cooperării, a transparenței și a dialogului cu privire la aspectele sociale și de mediu.*

Adaptarea la noul context

Schimbările fundamentale intervenite la nivelul lanțurilor globale de aprovizionare au făcut ca locul în care se creează valoarea adăugată să devină mai important decât cel în care sunt înregistrate exporturile. Prin urmare, politica comercială a UE nu își propune neapărat să păstreze pe teritoriul Uniunii fiecare etapă de producție ci, mai degrabă, să mențină și, acolo unde este necesar, să redefinească rolul pe care îl ocupă Uniunea în lanțurile globale de aprovizionare. Comerțul constă, din ce în ce mai mult, în adăugarea de noi „straturi” de valoare, pornind de la fazele de cercetare, dezvoltare și design, până la cele de fabricare, asamblare și logistică.

Același lucru este valabil și pentru lanțurile de aprovizionare din interiorul UE, unde relațiile comerciale se schimbă pe măsură ce frontierele economice dispar. Când fac export, întreprinderile creează locuri de muncă nu doar în țara de origine a bunurilor și serviciilor, ci și în restul Uniunii. Serviciile sunt deosebit de importante pentru a asigura prezența UE în lanțurile globale de aprovizionare și pentru a menține locurile de muncă în Europa. Aproximativ o treime din locurile de muncă generate de bunurile prelucrate care pleacă din Europa sunt oferite de întreprinderi care pun la dispoziția exportatorilor servicii de suport. Per total, serviciile reprezintă 50 % din valoarea internă adăugată a exporturilor Europei către restul lumii.

CEI MAI MARI PARTENERI COMERCIALI AI UE: SERVICII

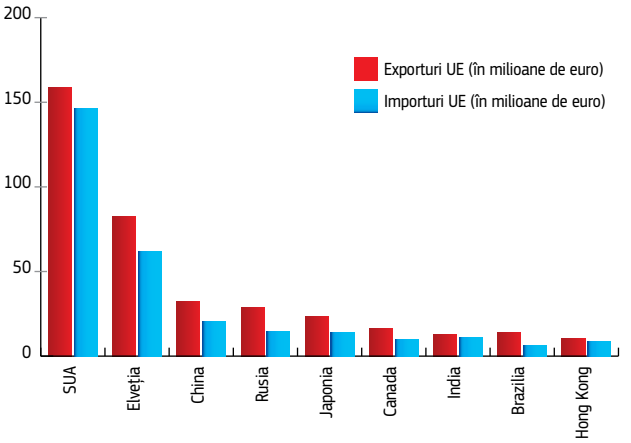

Cifre pe anul 2013.
Sursa: Eurostat.

Deși întreprinderile mici și mijlocii nu pot întotdeauna să exporte direct, multe dintre ele furnizează piese de schimb, componente și servicii care sunt incluse în exporturile întreprinderilor mai mari. De exemplu, un produs înregistrat oficial ca export german poate, de fapt, să conțină componente fabricate în Republica Cehă, Belgia sau Polonia.

Lanț de producție multinațional

*Exemplul Chinei ne ajută să înțelegem mai bine această fragmentare continuă a producției la nivel internațional. De exemplu, în cazul anumitor smartphone-uri „asamblate în China", există posibilitatea ca mai puțin de 4 % din valoarea adăugată să provină din această țară și peste 16 % să provină din Europa. Valoarea adăugată a unora dintre smartphone-urile sau tabletele „*made in China*" poate fi produsă în Europa în proporție de chiar peste 50 %. Același lucru poate fi valabil și pentru alte produse, de la jucării la avioane. Totuși, majoritatea țărilor continuă să se bazeze foarte mult pe valoarea adăugată internă pentru a efectua exporturi. Aproximativ 87 % din valoarea adăugată la exporturile UE se realizează pe plan intern. În China, acest procent este de 76 %. Chiar și așa, lanțurile valorice sunt din ce în ce mai importante în înțelegerea implicațiilor comerțului, inclusiv în ceea ce privește piețele muncii. De exemplu, legăturile de producție dintre UE și China arată că în 2009 peste 1,1 milioane de locuri de muncă din UE au fost susținute de activitatea de export a Chinei, în timp ce exporturile UE au susținut 5,5 milioane de locuri de muncă din China.*

Acorduri de liber schimb

Prin politica sa actuală, Uniunea Europeană s-a angajat activ împreună cu partenerii săi – uneori și cu grupări regionale – să negocieze acorduri ample de liber schimb. Acestea acordă acces privilegiat la piețele din țările în cauză și sunt o excepție de la principiul de bază al Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), conform căruia toți partenerii comerciali ar trebui să beneficieze de tratament egal.

Acordurile variază în funcție de obiectivele și de capacitățile țării sau ale grupului de țări cu care negociază Uniunea Europeană. Nu există soluții universale. Având în vedere că numeroșii parteneri comerciali ai UE au interese diferite, conținutul acordurilor este adaptat la fiecare situație în parte. Acordurile de liber schimb cu țările dezvoltate și economiile emergente sunt dictate de regulile economice și se bazează, în general, pe deschiderea reciprocă a piețelor. Acordurile de parteneriat economic cu țările din Africa, zona Caraibilor și Pacific combină comerțul cu obiectivele de dezvoltare.

Acordurile de parteneriat economic combină comerțul cu obiectivele de dezvoltare.

Politica comercială a UE se concentrează pe parteneri-cheie precum SUA, Canada și Japonia, dar acordă atenție și economiilor emergente, precum grupul BRICS (Brazilia, Rusia, India, China și Africa de Sud), considerate a fi noul motor al economiei mondiale. Pentru exportatorii din UE, avantajul încheierii de acorduri cu aceste țări este evident. Tariful mediu care li se percepe când își vând produsele către restul lumii este în continuare de aproximativ 5 %. În unele țări, este mult mai ridicat.

În general, un acord acoperă diferite sectoare și aspecte și include un calendar al reducerilor tarifare pentru fiecare produs în parte. Acordurile comerciale moderne ale Uniunii Europene includ aspecte netarifare care variază de la proprietate intelectuală la achiziții publice. Ele conțin diverse dispoziții, cum ar fi regulile privind originea, pentru a determina ce produse sunt eligibile pentru reducerea sau chiar eliminarea tarifelor.

Aceste acorduri consolidează sistemul bazat pe normele UE, care îl depășește pe cel al OMC, integrându-l în acordurile contractuale internaționale, astfel încât comerțul și investițiile să fie protejate și să poată prospera.

Proprietate intelectuală

Competitivitatea Europei într-o economie globală se bazează în mare parte pe inovare și pe valoarea adăugată a mărfurilor pe care le produce. Creșterea economică europeană și crearea de locuri de muncă sunt compromise în momentul în care ideile, mărcile și produsele sunt piratate și contrafăcute. Protejarea drepturilor de proprietate intelectuală (DPI), cum ar fi brevetele, mărcile, desenele și modelele industriale, drepturile de autor sau indicațiile geografice, este din ce în ce mai importantă pentru inventatorii, creatorii și întreprinderile din Europa, pentru că îi împiedică pe concurenții lipsiți de scrupule să scoată pe piață copii ilegale.

UE protejează DPI în moduri diferite. În cadrul OMC, a fost un susținător important al Acordului privind aspectele legate de comerț ale drepturilor de proprietate intelectuală. De asemenea, UE negociază includerea de dispoziții relevante în acordurile comerciale bilaterale și

colaborează îndeaproape cu autoritățile din alte țări ale lumii în vederea consolidării sistemului de protecție a acestor drepturi.

Investiții

De pe poziția de cea mai importantă sursă de investiții străine directe, UE promovează norme clare menite să protejeze această formă de finanțare, care joacă un rol central în crearea de întreprinderi și de locuri de muncă în străinătate, precum și în consolidarea lanțurilor de aprovizionare la nivel mondial.

ORIGINEA ȘI DESTINAȚIA INVESTIȚIILOR

Ieșiri de ISD din UE

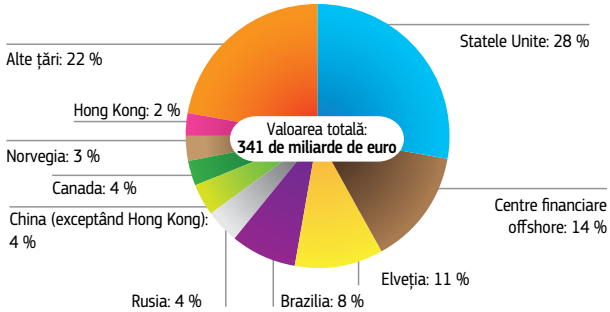

Intrări de ISD în UE

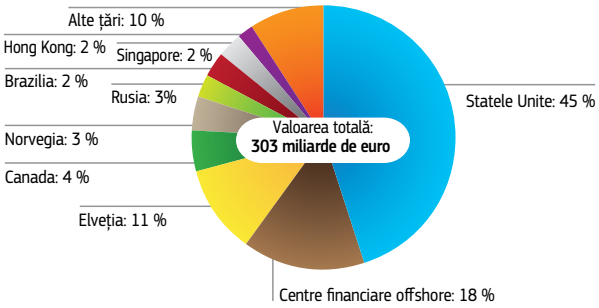

Termenul „investiții străine directe (ISD)" implică faptul că o persoană sau o societate deține o afacere, sau o parte din ea, în altă țară. Astfel „ieșirea de investiții străine directe din UE" are loc atunci când o persoană din UE deține întreprinderi cu sediul în țări din afara Uniunii. Prin „intrări" se înțelege acțiunea opusă. Cifrele sunt media pentru perioada 2009-2012, pentru cele 27 de țări ale UE în ansamblu.

Sursa: Eurostat.

Scopul este acela de a le oferi investitorilor certitudine juridică și un mediu stabil, previzibil, echitabil și reglementat în mod corespunzător în care să își desfășoare activitatea. Acest obiectiv este în mare măsură atins prin intermediul Acordului General privind Comerțul cu Servicii (GATS) al OMC și, în cazul în care este posibil, prin acordurile bilaterale.

Mai recent, odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, UE a dobândit atribuțiile de a negocia cu privire la protecția investițiilor europene în țări din afara Uniunii.

Achiziții publice

Uniunea Europeană se angajează să se asigure că întreprinderile europene beneficiază de condiții egale de acces la contracte de achiziții publice în afara Uniunii, atunci când autoritățile publice caută companii care să le furnizeze bunuri și servicii sau să efectueze lucrări. Acestea pot fi diverse, de la proiecte majore de infrastructură (drumuri, spitale etc.) până la achiziționarea de echipamente IT. În termeni comerciali, valoarea lor se ridică la aproximativ 1 000 de miliarde de euro.

În 2011, OMC a convenit să aducă o serie de modificări acordului său în domeniul achizițiilor publice. Acestea marchează un pas important în deschiderea piețelor internaționale ale achizițiilor publice. Comisia a mers mai departe, propunând măsuri legislative prin care întreprinderile din țări din afara Uniunii care nu aderă la normele OMC și discriminează întreprinderile din UE sunt împiedicate să participe la licitațiile publice europene.

Cum se încheie acordurile de liber schimb

Demararea negocierilor comerciale este precedată de mai multe luni de pregătire atentă. Acestea includ consultări publice, o evaluare a impactului potențial asupra consumatorilor și întreprinderilor din Europa, discuții oficiale și informale între Comisie și țara sau regiunea în cauză pentru a stabili ce aspecte urmează să fie acoperite. După aceste pregătiri generale, Comisia solicită autorizare din partea Consiliului de Miniștri (alcătuit din reprezentanți ai guvernelor UE) în vederea deschiderii negocierilor. Consiliul stabilește care sunt obiectivele pe care Comisia trebuie să le urmărească. În cursul procesului de negociere, care de obicei durează câțiva ani, Comisia informează periodic Consiliul și Parlamentul European cu privire la progresele obținute.

Odată ce se ajunge la un acord, semnarea sa este autorizată în mod oficial de către Consiliu. În baza noilor competențe pe care i le conferă Tratatul de la Lisabona, Parlamentul European poate accepta sau poate respinge textul acordului, dar nu îi poate aduce modificări.

Este posibil ca și țările UE să fie nevoite să ratifice un acord în conformitate cu procedurile naționale proprii și să dea undă verde la nivel internațional. Acordul intră în vigoare la o anumită dată, dar poate fi aplicat, între timp, cu titlu provizoriu.

În ce constă politica comercială?

Uniunea și-a construit politica comercială pe trei direcții principale de acțiune:

- un rol activ în negocierile multilaterale derulate sub auspiciile OMC;
- aprofundarea relațiilor comerciale bilaterale cu anumite țări și regiuni și aplicarea de măsuri unilaterale, cum ar fi acordarea unui tratament preferențial țărilor în curs de dezvoltare;
- punerea în practică a unei strategii de acces, cu scopul de a identifica și a înlătura obstacolele specifice cu care se confruntă principalele piețe de export.

O abordare multilaterală

Uniunea pledează puternic în favoarea acțiunilor multilaterale. Ea a susținut ferm negocierile comerciale derulate în cadrul Rundei de dezvoltare de la Doha, din momentul în care aceasta a fost lansată în 2001 de către OMC, cu obiectivul de a obține o mai mare liberalizare a comerțului de bunuri și servicii, de a îmbunătăți accesul la piață pentru țările în curs de dezvoltare și de a revizui normele comerciale.

Succesul acestor negocieri ar aduce avantaje multiple. Potrivit estimărilor, comerțul mondial ar crește cu 2 % și s-ar simplifica în mod considerabil procedurile comerciale, logistice și de transport. Cu toate acestea, complexitatea problematicii și a intereselor diferite ale participanților au împiedicat încheierea unui acord.

Organizația Mondială a Comerțului

OMC a fost înființată la 1 ianuarie 1995 pentru a înlocui Acordul General pentru Tarife și Comerț (GATT), instituit la sfârșitul celui de Al Doilea Război Mondial. OMC numără în prezent 160 de țări membre și 24 de observatori. Organizația a contribuit la definirea unui sistem de norme care permite deschiderea economiei globale către comerț. Pe lângă faptul că administrează acordurile comerciale încheiate de membrii săi, OMC oferă un forum pentru negocieri, soluționează litigii, monitorizează politicile naționale, oferă asistență tehnică și formare țărilor în curs de dezvoltare și organizează cooperarea cu alte organizații internaționale. Când membrii OMC doresc să actualizeze normele multilaterale, se inițiază o nouă rundă de negocieri comerciale. Cea mai recentă dintre ele, aflată încă în derulare, este Runda de la Doha.

ACORDURI DE LIBER SCHIMB

UE promovează, în relația cu cei mai importanți parteneri comerciali bilaterali, o deschidere reciprocă a piețelor fără precedent. Principalul instrument pe care îl are la dispoziție sunt acordurile de liber schimb (ALS). Înainte de 2006, acestea reprezentau cadrul în care se derulau mai puțin de un sfert din schimburile

© iWTO

UE joacă un rol-cheie în cadrul OMC.

comerciale ale UE. Dacă toate negocierile aflate în curs se încheie cu succes, această cifră va crește la două treimi. Până la sfârșitul anului 2012, UE avea deja 28 de acorduri comerciale în vigoare.

ACORDURI DE LIBER SCHIMB DEJA ÎN VIGOARE

- Vecinătatea de Est – în 2013, UE a încheiat negocierile referitoare la o zonă de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare (DCFTA) cu Republica Moldova, Armenia și Georgia, în cadrul unor acorduri mai ample de asociere. Negocierile cu Ucraina au fost încheiate în decembrie 2011. Acordurile de asociere (inclusiv DCFTA) au fost ratificate de Republica Moldova, Georgia și Ucraina, în vara lui 2014. Acordurile cu Moldova și Georgia se aplică cu titlu provizoriu din septembrie 2014. Acordul cu Ucraina se aplică cu titlu provizoriu din noiembrie 2014, cu excepția DCFTA, care se va aplica, tot cu titlu provizoriu, începând de la 1 ianuarie 2016. În septembrie 2013, Armenia a decis să adere la Uniunea vamală alături de Rusia și a încetat negocierile cu UE pe marginea acordurilor de asociere și a DCFTA.

- Peru și Columbia: acordul comercial a fost semnat în iunie 2012. În Peru se aplică cu titlu provizoriu din martie 2013, iar în Columbia din august 2013. La sfârșitul primul an calendaristic de aplicare cu titlu provizoriu, comerțul dintre UE și Peru se ridica la 8,7 miliarde de euro, iar cel dintre UE și Columbia la 13,5 miliarde de euro. În iulie 2014, UE și Ecuador au încheiat negocierile privind aderarea Ecuadorului la acord.

- Coreea de Sud: acordul de liber schimb dintre UE și Coreea de Sud a intrat în vigoare în iulie 2011. Este primul acord finalizat dintr-o nouă generație de acorduri de liber schimb lansate de UE în 2007. Acordul merge mult mai departe decât ceea ce s-a întreprins anterior pentru a înlătura barierele comerciale și pentru a ajuta companiile europene și coreene să facă afaceri împreună. În al treilea an de punere în aplicare a acordului de liber schimb, exporturile de produse dinspre UE către Coreea au crescut cu 35 %, ridicându-se la 41,5 miliarde de euro, față de 30,6 miliarde de euro în anul anterior intrării în vigoare a acordului. În aceeași perioadă, exporturile de mărfuri care au fost total sau parțial liberalizate prin acordul de liber schimb au crescut mai mult decât exporturile totale, mărfurile total liberalizate înregistrând o creștere de 46 %, iar cele parțial liberalizate o creștere de 37 %.

- Chile: acordul de asociere din 2002 a inclus un acord global de liber schimb care a intrat în vigoare în anul următor. În raport cu anul 2003, comerțul bilateral s-a dublat, ajungând la 18 miliarde de euro în 2013. Pentru Chile, UE este cea de a doua sursă majoră de importuri și cea de a treia piață de export.

- Mexic: de la intrarea în vigoare a acordului, în octombrie 2000, schimburile comerciale bilaterale s-au dublat, de la 21,7 miliarde de euro la 45 de miliarde de euro în 2013. În prezent, UE și Mexic iau în calcul posibilitatea actualizării acordului, astfel încât acesta să se alinieze mai ușor la noua generație de acorduri și să reflecte evoluțiile înregistrate de economia mexicană.

- Africa de Sud: acordul pentru comerț, dezvoltare și cooperare, în vigoare începând din 2000, a stabilit o zonă de liber schimb, care acoperă 90 % din schimburile comerciale bilaterale dintre UE și cel mai mare partener comercial din Africa.

- Sudul Mediteranei: acordurile de asociere cu Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Maroc, Autoritatea Palestiniană și Tunisia încheiate între 1995 și 2002 au dus la semnarea unor acorduri de liber schimb care vizează comerțul cu produse.

- America Centrală (Costa Rica, El Salvador, Guatemala, Honduras, Nicaragua și Panama): acordul de asociere UE-America Centrală a fost semnat în iunie 2012. Partea comercială a acordului se aplică provizoriu cu Honduras, Nicaragua și Panama începând din august 2013, cu Costa Rica și El Salvador din octombrie 2013 și cu Guatemala din decembrie 2013. Comerțul dintre cele două regiuni s-a cifrat, în 2013, la 12 miliarde de euro.

ACORDURI DE LIBER SCHIMB FINALIZATE, DAR NU ÎN VIGOARE

- Singapore: Acordul de liber schimb UE-Singapore a fost în cea mai parte parafat în septembrie 2013, iar negocierile privind protejarea investițiilor s-au încheiat în octombrie 2014. Singapore a devenit prima țară a Asociației Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN) care ajunge la un acord cu UE.

- Canada: negocierile privind încheierea unui acord economic și comercial cuprinzător între UE și Canada s-au finalizat în 2014. Acesta suprimă 99 % din taxele vamale și înlătură multe alte obstacole din calea comerțului. Odată implementat pe deplin, ar putea contribui cu 12 miliarde de euro la PIB-ul UE. Textul integral al acordului este disponibil online. Acordul va intra în vigoare după ratificarea sa de către ambele părți.

- Statele din Africa, Zona Caraibilor și Pacific (ACP): acorduri de parteneriat economic cu UE sunt pe

punctul de a fi încheiate și puse în aplicare. De peste 30 de ani, aceste țări au acces preferențial pe piața europeană. Totuși, acest lucru nu a stimulat suficient economiile locale, creșterea economică sau exporturile către UE. Acordurile de parteneriat economic sunt concepute pentru a ajuta țările ACP să se integreze în economia mondială, să obțină o creștere economică durabilă și să reducă sărăcia. Patru astfel de acorduri sunt operaționale, acoperind Zona Caraibilor (14 țări), Africa de Est (Madagascar, Mauritius, Seychelles și Zimbabwe), Africa Centrală (Camerun) și zona Pacificului (Papua-Noua Guinee și Fiji). În 2014 s-au încheiat negocierile cu privire la alte două acorduri de parteneriat economic, unul cu Africa de Vest (16 țări) și celălalt cu Comunitatea de Dezvoltare a Africii Australe (6 țări).

ACORDURI DE LIBER SCHIMB ÎN CURS DE NEGOCIERE

- India: discuțiile au început în 2007. Acestea reprezintă prima încercare a UE de a angaja o mare țară emergentă într-un exercițiu bilateral de deschidere reciprocă a comerțului.

- ASEAN (Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est): negocieri bilaterale sunt în desfășurare cu anumite state membre, cum ar fi Singapore (a se vedea mai sus). Ele au început cu Malaysia în mai 2010 și au continuat cu Vietnam în iunie 2012 și Thailanda în martie 2013. UE consideră acordurile de liber schimb cu țările ASEAN drept etape premergătoare pentru încheierea unui acord între regiuni, care rămâne obiectivul pe termen lung.

- Mercosur (Argentina, Brazilia, Paraguay, Uruguay și Venezuela): în 2013, Mercosur a fost a șasea destinație pentru exporturile UE, acestea cifrându-se la 57 de miliarde de euro. În 2012, exporturile UE de servicii s-au ridicat la 21 de miliarde de euro. Dacă negocierile se încheie cu succes, un acord de liber schimb UE-Mercosur ar crea cea mai mare zonă de liber schimb între două regiuni ale lumii (Europa și America de Sud) și ar aduce beneficii substanțiale ambelor părți.

- Consiliul de Cooperare al Golfului (Arabia Saudită, Kuweit, Qatar, Emiratele Arabe Unite, Bahrain și Oman): un partener comercial important pentru UE. Negocierile privind încheierea unui acord de liber schimb au fost suspendate în 2008, însă contactele informale continuă.

- Japonia: în martie 2013, UE și Japonia au lansat oficial negocierile pentru un acord de liber schimb. Acestea acoperă domenii cum ar fi liberalizarea

Comerțul ar trebui să fie benefic și pentru țările în curs de dezvoltare.

© iStockphoto/stefaniegiglio

progresivă a comerțului cu bunuri și servicii, investițiile, achizițiile publice și eliminarea barierelor netarifare.

- Maroc: negocierile cu UE referitoare la o zonă de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare (DCFTA) au fost lansate în martie 2013.

- Statele Unite: relațiile economice ale UE cu Statele Unite au căpătat o amploare fără precedent. Cu toate acestea, mai pot fi intensificate. Dat fiind faptul că tarifele medii sunt de aproximativ 4 %, cheia pentru valorificarea acestui potențial constă în abordarea barierelor netarifare. În iulie 2013 au fost lansate negocieri referitoare la un Parteneriat transatlantic pentru comerț și investiții. Conform unui studiu independent, odată pus în aplicare, un astfel de parteneriat ambițios i-ar putea aduce Uniunii Europene câștiguri economice în valoare de 119 miliarde de euro pe an. Pentru o familie de patru persoane, aceasta ar însemna o contribuție suplimentară de 545 de euro la venitul actual.

NEGOCIERI VIITOARE

- Zona de sud a Mării Mediterane (Egipt, Iordania, Maroc și Tunisia): în decembrie 2011, guvernele UE au aprobat mandatele de negociere pentru consolidarea și extinderea actualelor acorduri de liber schimb. Primele discuții au început în martie 2013 cu Marocul (a se vedea mai sus).

Acordurile de liber schimb sunt o componentă-cheie a multor acorduri de asociere. UE este legată de multe țări vecine prin intermediul unor uniuni vamale (Andorra, San Marino și Turcia). În Europa există acorduri în vigoare cu Insulele Feroe, Islanda, Norvegia și Elveția și cu țările din sudul Mediteranei (Algeria, Egipt, Israel, Iordania, Liban, Maroc, Autoritatea Palestiniană, Siria și Tunisia). Pe lângă acordurile de stabilizare și asociere cu țările din Balcanii de Vest, este în vigoare și un regim comercial autonom între UE și fosta Republică iugoslavă a Macedoniei, Albania, Muntenegru, Bosnia și Herțegovina, Serbia și Kosovo*.

* Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCSONU 1244/1999 și cu Avizul CIJ privind declarația de independență a Kosovo.

Relații strategice

- China: China este în prezent al doilea partener comercial al UE, după SUA. În același timp, UE este cel mai mare partener comercial al Chinei. În noiembrie 2013, UE și China au anunțat lansarea negocierilor privind un acord global de investiții. Acesta va facilita liberalizarea progresivă a investițiilor și eliminarea restricțiilor care stau în calea investitorilor pe ambele piețe.

- Rusia: UE este, de departe, cel mai important partener comercial al Rusiei, reprezentând peste jumătate din importurile și exporturile acestei țări. Aderarea Rusiei la OMC în 2012 a redus taxele de import și oferă un forum de discuții pentru abordarea problemelor bilaterale. Contrar așteptărilor UE, Rusia a optat de atunci pentru o abordare mai protecționistă care a fost exacerbată de criza din Ucraina.

Țările în curs de dezvoltare

Uniunea încurajează în mod activ țările în curs de dezvoltare să utilizeze comerțul pentru a-și consolida propriile economii și pentru a-și îmbunătăți condițiile de viață. Intensificarea schimburilor comerciale permite sporirea veniturilor din exporturi și diversificarea unor economii bazate pe produse de bază și materii prime. Pentru a ajuta țările în curs de dezvoltare să exporte, Uniunea a fost prima organizație din lume care a acordat, în 1971, un sistem generalizat de preferințe (SGP) în care a introdus rate preferențiale de import pentru toate țările în curs de dezvoltare, conferindu-le astfel un acces vital la piețele europene.

Cu toate acestea, pe parcursul ultimelor patru decenii, echilibrele economice și comerciale mondiale s-au modificat radical. O serie de țări în curs de dezvoltare mai avansate din punct de vedere tehnologic s-au integrat cu succes în sistemul comercial mondial, în timp ce un număr mai mare de țări mai sărace au rămas în urmă. În acest mediu competitiv, preferințele tarifare trebuie să se îndrepte către țările care au cea mai mare nevoie de ele.

Prin urmare, noul sistem generalizat de preferințe (SGP), intrat în vigoare în 2014, își propune să ajute țările cel mai puțin avansate și alte economii cu venituri scăzute și medii care nu beneficiază de acces preferențial pe piața UE. În prezent, numărul lor se ridică la 88. Țări precum Rusia, Brazilia, Kuweit și Arabia Saudită, pe care Banca Mondială le include pe lista țărilor cu venituri ridicate sau medii superioare și partenerii care beneficiază de altă formă de acces preferențial la UE,

similar sau chiar mai avantajos decât SGP (de exemplu, un acord de liber schimb), nu mai beneficiază de acum înainte de sistemul generalizat de preferințe.

Un regim special, SGP+, prevede reduceri suplimentare de tarife pentru țările vulnerabile care semnează până la 27 de convenții internaționale privind drepturile omului, drepturile lucrătorilor și standardele de mediu și de bună guvernanță. Pe de altă, prin inițiativa „Totul în afară de arme", UE oferă unui număr de 49 de țări provenind din rândul celor mai puțin dezvoltate posibilitatea de a introduce pe piața europeană, fără aplicarea de cote și de taxe vamale, orice produse, cu excepția armelor și munițiilor.

În plus, Comisia Europeană a instituit un serviciu de asistență specială în patru limbi (engleză, franceză, spaniolă și portugheză), care le oferă consiliere în materie de export întreprinderilor provenind din țări în curs de dezvoltare care nu dispun de capacitatea de a furniza ele însele aceste servicii.

Strategia privind accesul pe piață

Strategia creează noi oportunități pentru întreprinderile europene care exportă către piețele din țări terțe, în special către cele în care nu există un acord de liber schimb. Comisia, statele membre ale UE, întreprinderile și organismele locale, cum ar fi camerele de comerț, lucrează împreună pentru a identifica și elimina eventualele bariere care apar în calea comerțului.

UE gestionează, de asemenea, o bază de date privind accesul la piață (serviciu gratuit și interactiv), care oferă informații referitoare la condițiile din țări din afara Uniunii Se face referire, printre altele, la aspecte precum barierele comerciale specifice și formalitățile de import și se oferă acces la baze de date statistice și diverse studii.

Apărarea comercială

Negocierile comerciale pot contribui la pregătirea terenului pentru prosperitatea economică viitoare. Totuși, necesitatea de a garanta drepturile existente și de a respecta și pune în aplicare normele aflate în vigoare este la fel de importantă. Dacă nu se întâmplă acest lucru, capacitatea Uniunii de a concura pe plan internațional poate fi subminată, ceea ce ar avea repercusiuni negative asupra creării de locuri de muncă în UE.

Punerea în aplicare adecvată este deosebit de importantă pentru Comisia Europeană. Ea monitorizează cu atenție comportamentul partenerilor săi comerciali pentru a fi în măsură să acționeze rapid în cazul în care se identifică practici neloiale sau apar bariere discriminatorii sau disproporționate în calea comerțului, cum ar fi dificultățile în obținerea de brevete sau licențe.

Controlul privind punerea în aplicare se poate realiza prin diverse mijloace: contacte diplomatice și politice, negociere, cooperare în materie de reglementare, sprijin din partea OMC.

Procedurile OMC de soluționare a diferendelor oferă principalul cadru pentru depășirea disputelor comerciale. Oricare dintre membrii săi poate prezenta o plângere, care va fi analizată de un grup special de experți, în conformitate cu normele convenite la nivel internațional. Nerespectarea recomandărilor OMC poate duce la aplicarea de de sancțiuni sau despăgubiri comerciale.

Uniunea Europeană deține propria gamă de instrumente de protecție comercială, compatibile cu normele OMC, pentru a garanta respectarea regulilor jocului într-o lume competitivă. Acestea sunt atent concepute pentru a asigura condiții de concurență echitabile pentru toți și pentru a împiedica apariția unor abuzuri de natură protecționistă.

Concurența neloială poate avea două surse: subvențiile și dumpingul. În primul caz, se acordă ajutor public unui sector specific. Acest lucru denaturează concurența prin faptul că bunurile subvenționate devin competitive în mod artificial. În cazul dumpingului, producătorii din afara UE își vând produsele pe teritoriul Uniunii la prețuri mai mici decât cele practicate pe piața lor internă.

Comisia deschide o anchetă dacă bănuiește că există astfel de practici (subvenții sau dumping) sau dacă primește reclamații în acest sens. În cazul în care se demonstrează că normele comerciale convenite au fost încălcate, UE poate aplica măsuri compensatorii, cum ar fi taxele suplimentare, pentru a elimina avantajele concurențiale neloiale pe care țara în cauză urmărea să le câștige.

Viitorul politicii comerciale

Uniunea Europeană își menține angajamentul de a duce la capăt agenda sa comercială ambițioasă. Uniunea crede în piețe deschise și în faptul că schimburile comerciale sunt o parte a soluției la criza economică.

De asemenea, este în interesul partenerilor comerciali individuali și regionali să încheie negocieri cu UE, dat fiind faptul că Uniunea reprezintă cea mai mare piață din lume pentru exporturile lor.

Acordurile de liber schimb nu sunt lipsite de critici. În Europa, se consideră uneori că aceste acorduri îi expun pe producătorii din UE la concurența neloială reprezentată de importurile ieftine. Dintr-o perspectivă foarte diferită, Uniunea este acuzată că încearcă să pătrundă pe piețe, în special în țările în curs de dezvoltare și că distruge locuri de muncă la nivel local. Promotorii acestor critici nu iau însă în considerare un aspect care dovedește exact contrariul și anume faptul că aceste acorduri aduc beneficii semnificative atât Uniunii, cât și partenerilor săi.

Combaterea protecționismului

În mod inevitabil, unii văd în măsurile protecționiste soluția la multe probleme de bază. G20, grupul celor mai puternice națiuni industrializate, s-a angajat în mod formal să nu adopte măsuri de restricționare a schimburilor comerciale și să reacționeze imediat în cazul în care astfel de măsuri sunt introduse.

Cu toate acestea, realitatea de pe teren poate fi uneori diferită de termenii și principiile asupra cărora s-a convenit la nivel înalt. În ciuda angajamentului pe care și l-au asumat, multe economii emergente tind să introducă măsuri care restricționează comerțul, pentru a-și proteja piețele interne de concurența internațională.

UE va continua să lupte împotriva protecționismului. Prin adoptarea de măsuri protecționiste, Uniunea ar avea mai mult de pierdut decât de câștigat, deoarece depinde de multe produse importate. Creșterea costurilor acestora ar reduce competitivitatea UE, atât în interior, cât și în exterior, având drept consecință o pierdere a producției și a locurilor de muncă europene. O creștere cu 10 % a restricțiilor comerciale ar putea antrena pierderi de 4 % la nivelul venitului național.

În calitatea sa de cea mai importantă regiune a lumii din punct de vedere comercial, UE este puternic interesată de deschiderea piețelor și de existența unor cadre clare de reglementare. Conștientă de răspunderea pe care o are față de propriii cetățeni și față de restul lumii, UE va continua cu fermitate strategia actuală și va susține, prin acorduri multilaterale și bilaterale, cauza unui sistem mondial deschis și echitabil.

© iStockphoto/Opla

Rotterdam (Țările de Jos) este unul dintre cele mai mari porturi pentru transport containerizat din lume.

NA-04-14-870-RO-C

Informații suplimentare

- **Comerțul UE**: http://ec.europa.eu/trade
- **Comerțul UE – Buletin informativ**: http://trade.ec.europa.eu/eutn
- **Serviciul de asistență pentru export**: http://exporthelp.europa.eu
- **Baza de date privind accesul la piață**: http://madb.europa.eu
- **Aveți întrebări despre Uniunea Europeană? „Europe Direct” vă stă la dispoziție:** 00 800 6 7 8 9 10 11
  http://europedirect.europa.eu

Oficiul pentru Publicații

ISBN 978-92-79-42744-2
doi:10.2775/99404